

Socio- emotionel læring – bør være fundament i den nye læreruddannelse

Elevernes uddannelsesparathed vurderes ud fra faglige, personlige og sociale kompetencer. Parametrene er der ikke noget galt med, men det er et stort (og dyrt) problem, at ca. 28 pct. af alle elever stadig vurderes ikke uddannelsesparate. Et tal, der i øvrigt ikke har rykket sig væsentligt i mange år.

**Vagn Strandgaard og
Lotte Møller Sørensen, MiLife**

Størstedelen af eleverne får ikke vurderingen på grund af utilstrækkelige faglige kompetencer, men på grund af utilstrækkelige personlige og sociale kompetencer. Det skyldes bl.a., at der stadig ikke eksisterer en fagdidaktik eller et nationalt, struktureret curriculum for at kunne undervise i de helt afgørende personlige og sociale kompetencer fra 0. klasse og op gennem hele uddannelsessystemet.

Indikatorer for fremtidig livsmestring

Sociale, personlige og følelsesmæssige kompetencer er indikatorer for, hvor godt et menneske kan tilpasse sig sine omgivelser og kan håndtere forandringer samt i sidste ende, hvor godt han eller hun klarer sig i livet.

Kernekompetencer som samvittighed, følelsesmæssig stabilitet, åbenhed og venlighed kan være lige så vigtige eller måske vigtigere end kognitiv intelligens til at afgøre, hvad eleverne kommer til at beskæftige sig med efter skolen.

Selv om disse kompetencer – eller manglen på samme – har konsekvenser for elevernes livssituation kan det være udfordrende for lærere og pædagoger at finde tid og måder til at prioritere, undervise og vurdere elevernes personlige og sociale kompetencer. Men for mange elever er skolen imidlertid det eneste sted, hvor man kan tage hånd om disse emner, inden de bliver aktive medlemmer af samfundet.

Op når disse kompetencer forenes med kompetent faglig undervisning af lærere med en veludviklet relationskompetence, kan der skabes høj kvalitetsundervisning, læring og rammer, der ruste eleverne til at kunne bidrage konstruktivt både i skolen nu og i samfundet senere.

Personlige og sociale kompetencer, dannelse, trivsel og fællesskaber

Under ét samles disse begreber i teorien om

socio- emotionel læring (SEL).

For mange pædagoger og lærere mødes det med en lettelse. For en gangs skyld taler vi om andet end de traditionelle akademiske fag, målstyring og tests, når vi taler om at sikre kvalitet for vores elever i deres uddannelse.

Hvad er SEL?

Hvad er SEL, og hvorfor er det så vigtigt for såvel læring, trivsel, dannelse, personlig udvikling og fællesskabet i klassen?

- SEL indeholder de læringsprocesser, hvormed børn – og voksne – tilegner sig og anvender en faglig viden om at kunne forstå og regulere følelser, sætte og opnå positive mål, føle og vise empati for andre, etablere og opretholde positive relationer og træffe ansvarlige beslutninger.

- SEL er processen i at udvikle selvindsigt, selvkontrol og interpersonelle færdigheder, der er vigtige i skolen men også for senere at få succes med sin videreuddannelse, jobbet og livet generelt

- SEL defineres også som integrationen af den socio-emotionelle udvikling med den faglige undervisning i grundskolen.

Howard Gardner og Daniel Golemann

De tidlige fortalere for socio- emotionel læring inkluderer Howard Gardner og Daniel Goleman. Indtil Gardner publicerede sin model om de mange intelligenser i sin bog *Frames of Mind* (1983), anerkendte man kun en form for intelligens – den traditionelle IQ. Gardner oplyste os om, at der er flere måder at være intelligent på. Senere kom Daniel Goleman (1995) og udvidede Gardners model med teorien om følelsesmæssig intelligens (EI), der senere blev fulgt op med hans sociale intelligens-teori (2006)

At være følelsesmæssig intelligent betyder kort, at man kan regulere sine følelser og følelsesmæssige respons på en måde, der skaber positive resultater for sig selv og andre.

Gardner viste også, hvordan konceptet med de mange intelligenser påvirkede hele vores opbygning af uddannelsessystemet, som han refererede til som den "ensrettede skole". Det er en skole, hvor alle elever bliver undervist på den samme måde og målt og testet efter de samme standarder, hvilket han betragtede som helt unfair. Gardner kommer med den påstand, at de af os, der tænker og lærer på en anden måde end den, der ligger til grund for den "ensrettede skole" ikke "behandles på en fair måde".

Han var i øvrigt overbevist om, at intelligens ikke var fastlagt, fra vi blev født, og hvordan intelligens er defineret, udviklet og vises i adfærd, vil derfor være forskellig fra kultur til kultur.

Denne måde at betragte intelligens på blev senere (2006) underbygget af den amerikanske professor Carol Dwecks teorier om "en ny psykologi for succes." Hun introducerede konceptet "det udviklende mindset", som dokumenterer, at vi kan stimulere og udvikle vores grundlæggende kvaliteter og evner hele livet gennem en vedvarende indsats. Omvendt bygger det "fastlåste mindset" på en overbevisning om, at den intellektuelle kapacitet er noget, som vi er født med, og derfor ikke er noget, vi kan gøre så meget ved.

Både Dweck og John Hattie påviser, at lærere, der selv har et udviklende mindset, vil stimulere et udviklende mindset hos deres elever. Når lærerne viser, at de tror på den enkelte elevs evner og muligheder for at kunne lære og udvikle sig gennem en målrettet indsats og indgyder denne overbevisning i eleven, vil den elev virkelig opleve, at hun lykkes.

Hvis vi fejler med at sikre alle børn mulighed for at få et udviklende mindset, kan det have en negativ effekt for både de børn, der til daglig kæmper med de traditionelle fag og for dem, der klarer disse godt. Dweck forklarer, at selv elever, der er akademisk talentfulde og får høje karakterer, kan have et fastlåst mindset. At tro på, at kun den intellektuelle kapacitet har værdi, kan på en måde hindre deres vækst på andre områder i deres personlige udvikling.

Golemans teorier skabte begrebet følelsesmæssig intelligens (EI) som en modvægt til IQ og det efterspørges af arbejdsmarkedet. I et debatindlæg i *Altinget* (4. feb. 21) af Søren Heisel, Forbundssekretær i 3F og Stina Vrang Elias, direktør i Tænketanken DEA nævner

de bl.a., at efteruddannelse i teknologi ikke er det eneste vigtige i fremtiden, og at det, vi engang kaldte de "bløde" kompetencer, er blevet de "hårde" kompetencer". De påpeger, at flere internationale studier viser, at lønafkastet af sociale kompetencer, som fx evnen til at samarbejde, er steget markant, og især stærke sociale kompetencer øger jobmulighederne og lønnen for ufaglærte.

World Economic Forum skønnede i 2016, at 65 % af de børn, som i disse år begynder i skole, kommer til at arbejde med jobtyper, der ikke eksisterer i dag. Samtidig fremhæves det, at fremtidens jobtyper vil være baseret på kompetencer, der ikke kan automatiseres og udføres bedre og billigere af maskiner; nemlig de særlige menneskelige evner til at tænke originalt, kreativt, skabende kombineret med høj social intelligens samt evnen og viljen til konstant at lære nyt og kunne rumme en verden i konstant forandring.

Vores udfordring i den sammenhæng er at personlige og sociale kompetencer grundlægges meget tidligt i barnets udvikling, og hvis der ikke arbejdes med dette i hele grundskolen, vil uligheden vokse gennem skolelivet. Forskning viser en direkte sammenhæng mellem karakterer ved grundskolens afgangsprøver og forældrenes uddannelsesbaggrund. Formanden for Børnerådet Agi Csonka skriver i et debatindlæg (fra den 11. feb. 21), at skolerne må på banen for at mindske uligheden i uddannelse, og hun forslår, at det bl.a. bør ske gennem differentieret undervisning.

Udvikling af elevens personlige og sociale kompetencer er nødvendigt for alle elever for at kunne begå sig i en konstant foranderlig verden med nye krav til uddannelse og job. En af de største udfordringer er, at vi her taler om en transformation og fornyelse af hele vores uddannelsessystem i relation til didaktik, pædagogik og psykologi. Derfor står vi i dag i en situation, hvor vi ikke kan være sikre på, at lærere er uddannet til at kunne undervise i SEL, projektbaseret undervisning med elevinvolvering og i de 21. århundredes kompetencer. Den proces bidrager vi til i MiLife.

Læs mere om SEL på www.milife.dk eller besøg MiLife Læringsplatform. I BASIS abonnementet på vores læringsplatform kan du få et indblik i, hvordan vi arbejder med socio-emotionel læring og det 21. århundredes kompetencer. Du er også velkommen til at besøge vores on-line stand på Danmarks Læringsfestival den 1.-4. marts 2021. ●